

גליל ונרות לעירון בפרשת השבוע
 ערוכים בידי נחמה ליבוביץ
 יו"ל ע"י מוסד תורה והשכלה למבוגרים ולנוער
 הסתדרות נשי מזרחי באמריקה
 מהדורה מיוחדת כשביל ההסתדרות הציונית העולמית
 המחלקה לחנוך ולמרחבות תורניים בגולה

ריחי (תשי"ב)

מ"ח

הערה: לפרק זה וביחוד לפסוקים ט' ו-ט"ז עיין גליון ריחי ונש"ה.

- א. ז. ואני בבואי מפדן ארו מתה עלי רחל. *
- רש"י ד"ה ואני בבואי; ד"ה ואקברנה שם.
רמב"ן " ואקברנה שם עד "ימים רבים עד בואו אל אביו".
רשב"ם " ואני בבואי מפדן ארם
 ספורנו " ואני; ד"ה ואקברנה שם כדרך אפרתה.
1. מה קשה לרש"י?
 2. לדעת הרא"ם יש לפרש דברי רש"י "ולא הלכתי לבית לחם להוליכה לארץ" - להוליכה לעיר. למה?
 3. במה שונה ספורנו משלש המפרשים האחרים ומה הניעו לפרש כך?
- (*) לדברי רש"י למסוק ז' (שאלה א) קרא מתוך שמשון מלצר:
 אשירה לרש"י (ראה מעבר לדף)

ב. ט"ז ויברך את יוסף

רמב"ן ד"ה ויברך את יוסף
רשב"ם " ויברך את יוסף

1. מה קשה להם?
2. מה בין שני פירושי הרמב"ן ולמה העדיף את השני על-הראשון?
3. למה מכניס הרמב"ן כאן לפרושו את חז"ל כ"ב?
4. הסבר את הרעיון המבוטא בדברי הרשב"ם?

ג. כ"ב ואני נתתי לך שכט אחד על אחיך.

רש"י ד"ה ואני נתתי; ד"ה שכט אחד על אחיך; ד"ה בחרבי חזל מן ד"א שכט אחד
ראב"ע " שכט אחד על אחיך עד (צפניה ג) "ולעבדו שכט אחד".
רמב"ן " ואני נתתי לך עד "בחרב ובקשת ובמלחמה".
הרמב"ם לבקעה: "שכט" ישמש כפול. ואני נתתי לך שכט - שכט אחד על אחיך,

היא חלקת השדה הקנה בתחום שכט. ומגיד הכתוב כאן, שאחר שנסע יעקב משם והתישב בקרית ארבע מקום אביו, החזיקו הכנענים יושבי שכט רזכניהם בחלקת שדהו ובלחם יעקב עמם ולקחם מידם בחרב ובקשתו, וזהו שנתן עתה ליוסף יתר על אחיו והוא שנאמר, שקברו עצמותיו בשכט בחלקת השדה אשר קנה יעקב מאת בני חמור... (יהושע כ"ד ל"ב).

1. מה הן הדעות השונות בפירוש מלת "שכט"?
2. כידוע אין רש"י מביא שני פירושים למלה, אלא אם כן לא נחה דעתו באף אחד משניהם, הסבר מהי חולשתו של כל אחד משני פירושי רש"י!
3. ר' שלמה דובנא (חי בשנות תת"ק-תקע"ג) "ראור" מבקר פירוש רש"י הראשון: אבל פירוש על עיר שכט מלבד שהוא רחוק מפרוטו של מקרא, הנה גם מלת "אחד" לא שייך אחריו, כי שם עצם פרטי לא יתחבר עם מספר...

התוכל להסביר את דברי רש"י כך, שיוסרו מעליו דברי הבקורת של ר' שלמה דובנא?

4. בעל קרני אור מגיה בדברי ראב"ע במקום "והנכון בעיני שפירש "שכט אחד" - חלק אחד והוא ממשפחת על שכמם" צריך לגרוס: "שכט אחד" - חלק אחד על שכמם והוא ממשפחת "ולעבדו שכט אחד". הסבר מהי בחיצות ההגהה הזאת.

ד. רש"י ד"ה בחרבי ובקשתיו ו... הרגום אונקלוס.

1. מה ראה רש"י להוציאו מידי משמעותו?
2. הרא"ם מקשה: ולמה לא רצה לפרש "בחרבי ובקשתיו" על חרבו של שמעון ולוי?

ישב קושינו!

(ראה מעבר לדף)

ה. אשר לקחתי חיד האמורי בחרבי ובקשתי.

- ראב"ע** ד"ה שכם אחד החל מן "וטעם בחרבי" עד "והנכון בעיני" ולהלן מן "וטעם אשר לקחתי".
- רמב"ן** ד"ה ואני נתתי לך עד "וזהו בזכות אבות" אשר לקחתי: כי כן מנהג הלשון לומר עבר במקום עתיד במקומות רבים ובדברי הנבואה לרוב. ואמר "לקחתי ר"ל, שיקחו בני. וכן "בחרבי" - בחרב בני. והנה אמר יהושע לישראל (יהושע כ"ד י"ב) "לא בחרבך ולא בקשתך" לפיכך מפרשים: בעזרת האל שהוא חרבי וקשתי, על דרך (שמואל ב' כ"ב): "מגיני וקרן ישעי" "סלעי ומצודתי".
- וזכר "האמורי" שהוא היה העצום כשבעת הגויים. כמו שאמר בעמוס ט"ז ב'.
1. מה הם הקשיים השונים בפסוקנו שרוצים המפרשים האלה ליטב?
 2. האם מסכים הרד"ק עם הרמב"ן?
 - 3xx. תן דוגמאות מספרי התנ"ך לשמוש זה של עבר בהוראת עתיד!
 - 4xx. כיצד תוכל ליטב על דרך הפשט את הסתירה שבין פסוקנו (וכן במדבר כ"א כ"ז וכן כ"א פסוקים ל"ד-ל"ה) ובין יהושע כ"ד י"ב?

(X) לדברי רש"י לפסוק ז' (שאלה א) קרא מתוך שמשון מלצר: אשירה לרש"י (ספר השיירות והבלדות)

...ולאורם של נרות הפרפי"ן שהעלינו עלתה דמותו של יעקב, זקן וחלוש ותשוש מיסורין ומתחזק ליטב על המטה, והוא משתחוה לפני בנו השליט (תעלה בעדניה סגיד ליה!) והוא מצטדק לפניו ומסביר: ואני בבואי מפדן...
~~שרנד כלנו בחסד ברננה, בנגון היוצא מן הלב:~~
 "ואני - ואני יעקב, בבואי - כשבאתי, מפדן - היא פדן-ארם, מתה - נפטרה, עלי - בגללי, רחל - רחל אמך...
 ואף-ע-פי שאני מטריח עליך להוליכני להקבר בארץ כנען, ולא כך עשיתי לאמך... ויודע אני שיש בלבך עלי.
 אבל דע לך שעל-פי הדבור קברתיה שם... כשיגלה כבודראדן..."
 שרנו כלנו בחסד, ברננה, בנגון היוצא מן הלב - מלכו של יוסף שאמו נקברה בשדה בצדי הדרכים, מלכו של יעקב שהאהובה והנעימה גם במותה ממנו נפרדה, מלכה של רחל היוצאת על קברה ובוכה ומבקשת רחמים, מלכם של ישראל שהגלום שבאים כבולים בשללאות של ברזל, ומלכו, כביכול, העונה לרחל: יש שכר לפעלתך...

השאלות המסומנות X קשות והמסומנות xx קשות ביותר. ענה כפי בחירתך. תשובות יש לשלוח לנחמה ליבוביץ, ההסתדרות הציונית העולמית ירושלים, המחלקה לחנוך ולתרבות תורניים ת.ד. 92.